

השיעורים נמסרים באולפני "קול הלשון" וניתן לצפות בהם באתר, או להקשיב בטלפון 03-6171111 ולהקיש ברצף (משמאל לימין): # 41670658 *
לתגובות והארות, ולקבלת הגליון בקביעות: a0527652027@gmail.com
הפקת הגליונות כרוכה בהוצאת משאבים רבים של עריכה וגרפיקה, ניתן להשתתף בעלויות ובזכויות!

שיעורי "טעימות" מיועדים ללומדי הדף היומי המבקשים להעשיר את הלימוד עם "נושא מעניין לקחת הביתה". הם כוללים נושאים לדיון, פולמוסים, חיזוקים, לקחים, קושיות, הקשרים לפרשת השבוע והמועדים, ועוד ועוד. מטרת השיעורים לעורר שיח תורני גם לאחר שהלימוד הסתיים. בבית או בעבודה, עם האשה או הילדים, בשבתך בביתך ובלכתך בדרך.

עבודה זרה דף כ"ו

עִימוֹת

עם הרב אברהם משה הלוי רוט
להערות והוספות: a0527652027@gmail.com

משפחתי | האם ההנקה בחדר סגור?

חידה: יש משפחות שכאשר האמא מניקה את בנה היא מסתגרת איתו לבדה בחדר, ויש משפחות שלא רואות בפעולת ההנקה דבר בלתי צנוע ועושות זאת בחדר המגורים (כמובן שהיא מכסה עצמה בצניעות). הוכח מהגמרא שלנו כדרך השניה!

תשובה: במשנה מבואר שאם המינקת מגיעה לרשותה של

פירות שנגמרה מלאכתן ונקבעו למעשר בארץ ישראל, זה טעם אחר לגמרי!

הישראלית אין חשש רציחה. הרי שבסתמא כאשר היא בבית הישראלית נחשב הדבר ש"אחרות עומדות על גבה" מפני שהיא נמצאת עמהן יחד בחדרי המגורים.

ושמא יש לדחות שמינקת גויה לא היו חוששים לצניעותה כל כך, אבל יתכן שמינקת יהודיה היתה מתייחדת עם התינוק בחדר סגור.

מחקר | חלב אם – מזון מותאם אישית

דעת הרבה ראשונים שהסיבה שמינקת עכו"ם יכולה להניק ישראל, זה משום פקוח נפש, שהתינוק זקוק לחלב, אבל אם יש בנמצא מינקת ישראל אסור לקחת מינקת עכו"ם.

מבואר שבסתמא נחשב תינוק כמסוכן לגבי הצורך בחלב. כך גם אנו רואים בהלכות שבת שמותר לשאוב החלב לתינוק – אם אי אפשר לו בהנקה – משום פקוח נפש. וכתבו הפוסקים דאף שמצוי כיום תחליפי חלב המזינים את התינוק מ"מ נחשב הצורך לחלב כפקוח נפש.

ובאמת כך נכתב עפ"י חוקי המדינות על אריזות התחליפים:

השקפה | אפילו הגנבים של ארץ ישראל – משובחים יותר!

הגמרא מסיקה לאחר שני המעשים עם תלמידי רבי ותלמידי רב יהודה "תא חזי, מה בין גנבי בבל ולסטין דארץ ישראל". אנו רואים כאן את האהבה העמוקה של תלמוד "בבלי" לארץ הקודש, עד שאפילו בגנבים היא מוצאת מקום למצוא את מעלת ארץ ישראל על פני בבל.

מו"ר הגר"ד בעלסקי שליט"א אמר לי פעם: אתה, תודה לה', לא אכלת מפירות חו"ל, אבל אני, שאכלתי שם כמה וכמה שנים יכול להעיד לך נאמנה כי הטעם שלהם כטעם פירות מפלסטיק!..

לתמייתי, הרי יש טעמתי הרבה פירות בשווקי הארץ המיובאים מחו"ל, התפלל עליי: "איך אתה משווה?! הרי הפירות הללו שאכלת, נגמרה מלאכתן ונקבעו למעשר בארץ ישראל, זה טעם אחר לגמרי! אני לעומתך אכלתי את הפירות שנגמרו בחו"ל, אני אומר לך הם טפלים לגמרי!..."

תנ"ך | "אם בן הוא והמיתן אותו"

בסוגיא שלנו מבואר שמיילדת יכולה להרוג את הוולד מבלי שירגישו בה העומדות עליה. והנה, הדברים מפורשים בפרשת שמות שביקש פרעה להרוג את הזכרים בסתר מבלי שירגישו בו – כמו שכתבו הראשונים שהיה זה נחשב פשע גם לפי חוקי מצרים – ולכן ציווה על המילדות להמית את הזכרים על האבניים, כיון שכך אפשר להמית בלא שיכירו בהם.

והנה יש מבעלי הפשט שהבינו "המילדות העבריות" שהן היו מילדות מצריות שהיו מילדות את העבריות, ולכן פרעה לא חשש לצוות עליהן בסתר מפני ש"חשב שהמילדות שהן מצריות ושונאות את ישראל יעשו כן בשמחה" (מלבי"ם), וצריך להבין מדוע היה פשוט לחז"ל שאותם מילדות היו עבריות בעצמן.

ואפשר שזה עפ"י הגמרא שלנו, שאסור לישראלית ללדת ע"י מיילדת נכרית שמא תהרוג הוולד, ולכן היה פשוט לחז"ל שנשות ישראל היו יולדות ע"י אחיותיהן, מילדות עבריות.

מעניין לדעת | ההנקה – מקשרת בין האם לבנה

הראשונים אומרים שאף אם אין איסור מעיקר הדין לינוק מן הנכרית מכל מקום "ממדת חסידות הוא שלא להניק מחלב כותית שלפי שטבען של ישראל רחמנין וביישנין אף חלבן מגדל טבע כיוצא בהן". מבואר כאן שפעולת ההנקה "מזינה" את הוולד גם מבחינת מבנה האישיות שלו, אלו מידות יהיו לו.

ואכן, מחקרים רבים מוכיחים שפעולת ההנקה יוצרת קשר מיוחד בין האם לבנה. ובאמת אנו רואים במקראות שאותה "מינקת" היתה גם מגדלת את התינוק לאורך שנים! כמו אצל "דבורה מינקת רבקה" שליוותה אותה לארץ ישראל לנישואיה, להמשיך ולגדל ולהדריך וללוות...

הרמב"ן כתב שאותה דבורה נשלחה אחר כך ע"י רבקה לגדל את נכדיה, שבטי י-ה, שנולדו ליעקב בחרן. רש"י כתב שהיא המשיכה להתגורר לצד רבקה והיא נשלחה לקרוא ליעקב לחזור לבית אביו, לקיים "ושלחתי ולקחתיו משם". היא המשיכה איפוא לשמש את רבקה, עד מותה.

ואכן, כאשר מתה דבורה – מתה גם רבקה!.. כמו שאמרו חז"ל על הפסוק "ויקרא שמו אלון בכות". בלא דבורה – אין קיום לרבקה.

הרי לנו שלהיות "מינקת" יש לזה משמעות רחבה הרבה יותר מאשר עצם הענקת החלב. יש כאן **התקשרות פנימית והשפעה גדולה על גידול התינוק** לאורך שנים.

וורט | מדוע נולד עשיו עם שיניים?

והנה, תינוק נולד בלי שיניים. יודעים אתם מדוע? משום שאם יהיו לו שיניים הוא לא יוכל לינוק מאמו, הוא ינשוק אותה שוב ושוב. רק לאחר שהוא למד לינוק "כמו גדול" מתחילות השיניים לצוץ אט אט...

אמנם היה תינוק אחד שנולד עם כל השיניים: עשיו הרשע, שנולד עם שיניים חותכות וטוחנות, כפי שכתוב בתרגום יב"ע.

לפי מה שנתבאר יש לומר שהקב"ה עשה זאת כדי שרבקה אמנו לא תניק את עשיו [אלא האכילוהו מ"בקבוק" = שופר שהיה משמש לזה], על מנת שלא יוצר קשר רגשי בין רבקה לעשיו. שהרי רבקה תפקידה להיות "אוהבת את יעקב", ולכן רק הוא זכה לינוק ממנה ולהתקשר אליה.

"חלב אם הוא המזון הטוב ביותר לתינוק".

המחקרים גילו שחלב האם **מותאם באופן ייחודי** לכל תינוק ותינוק לפי מצבו הרפואי. במחקר שנערך (בתמיכת מכון מטרנה, מגיע להם קרדיט...) למחקר בבית חולים בני ציון, נמצא שכאשר התינוק חולה חלים שינויים במרכיבי מערכת החיסון בחלב אם, כתגובה לזיהום פעיל אצל התינוק.

מהמחקר עלה כי בשעת זיהום פעיל בתינוק יונק, **עלה מספר התאים הלבנים הכולל בחלב האם**, כמו גם רכיבים נוספים בו המסייעים למלחמה במחלה. תוצאות אלו תומכות בהשערה שיש קשר דינמי ומתעדכן בין צרכי התינוק ליונק לבין הרכב חלב האם. ממצאים אלה גם מדגישים מדוע חשוב לדבוק בהנקה בזמן מחלת התינוק.

פלאי הבריאה | חלב לפגים – "הזהב הלבן"

בפרט נכון הדבר לגבי **תינוקות פגים**. הקב"ה בחסדו יצר **מערכת מופלאה**: גוף האשה מרגיש שהתינוק נולד קודם זמנו והוא זקוק למזון משובח מאד על מנת להתקיים, ולכן הוא מייצר **חלב ייחודי עבור הפג** הנולד!..

אינו דומה חלב אם של יולדת תינוק בשל לבין חלב אם של יולדת פג חלש!..

בחלב אם של פג יש רכיבים שאינם נמצאים גם בפורמולות המפותחות ביותר! הצוות הרפואי מכנה את החלב של הפגים **"הזהב הלבן"**, ומעודד את היולדות להביא מהאוצר הזה עבור התינוק העזיר שבאינקובטור.

זווית אישית | תמימות מסוכנת!

לפני כחמש עשרה שנה שהיתי שבת אחת בפגיה – כהורה מלווה לשלושת הפגים שנולדו לנו בחסדי שמים – והנה ניגשת אלי יולדת תשושה יראת שמיים, בעלת תשובה, ושואלת בלחישת: היכן יש כאן כיור צנוע שיהיה אפשר לחלוב בו את החלב לאיבוד, על מנת שלא לעבור על מלאכת דש. נבהלתי מאד: חס וחלילה, זהו פקוח נפש, התינוק הפג צריך כל טיפת חלב! אבל היא עמדה על דעתה: בעלה אמר לה שכך היא ההלכה, הוא לא נמצא כעת כדי שאוכל להתווכח עמו והיא לא מוכנה לשנות מהוראתו...

רק במוצאי שבת הצלחתי ליצור קשר עם בעלה התמים ולכוף אותו להתקשר לבית הוראה שהורו לו שחייבים לחלוב בשבת מפני פקוח נפש.

מושג | "תיאבון" לעבור עבירה!

אנו למדים בסוגיא שלנו דבר פלאי: גם מי שאוכל זבוב או יתוש יכול להחשב "מומר לתיאבון" משום שהוא מבקש "למיטעם טעם איסורא"... נו, זה מחשיב אותו "לתיאבון"? תיאבון לעבור עבירות?

כן! זה גם סוג של דחף וצורך לשבור גבולות, לנסות לעבור את הקו האדום. יש כאלו שמרגישים כך, ואנחנו לא פוסלים אותם מיד כ"מומרים להכעיס", אלא אומרים להם: אתם בסך הכל מומרים לתיאבון, יש לכם תשוקה לא מוסברת לעבירות. מסכנים.

סיפור | לאחל "בתיאבון" על אכילת חזיר

מספרים על הבית הלוי שראה פעם "משכיל" אחד אוכל מאכלות אסורות, איחל לו: "בתיאבון".

הלה התפלל: כיצד הרבי מברך אותו על אכילת מאכלות אסורות שיהיו לו בתיאבון?

הסביר לו הבית הלוי: אם זה יהיה לך בתיאבון – הרי תיחשב מומר לתיאבון, אבל אם לא תרגיש תיאבון לזה ובכל זאת תאכל, אתה עלול להיכלל בכלל מומר להכעיס!...

חינוך | מדוע כיום אין "מומרים להכעיס"

היום כבר אין בנמצא "מומרים להכעיס". אחינו הטועים, גם אם לא יכללו בכלל "תינוקות שנשבו", לא יהיו אלא מומרים לתיאבון. אף אם המדובר בתיאבון להרגיש טעם איסור, אין זה להכעיס אלא לתיאבון.

במידת מה, הדבר נובע מהריחוק שלנו מהקב"ה. מי שמרגיש את הקב"ה – עלול לכעוס עליו, ולרצות למרוד בו. אבל מי שלא מרגיש כלום – נותר אדיש וקר.

החוקרים אומרים שההיפך מהרגש של אהבה – איננו שנאה כי אם **אדישות**. האהבה והשנאה חברות טובות הן, נוגעות באותו שורש של אכפתיות וחיבור. האדישות והקיריות הן ההיפך מאהבה.

השקפה | המידות הן ה"אבות" של המעשים

שימו לב, הראשונים לא כתבו שאין לינוק מן הגויה בשביל שלא יושפע מחטאיה ורשעותה, אלא ממידותיה שהיא איננה רחמנית וביישנית. "ממדת חסידות הוא שלא להניק מחלב כותית שלפי שטבען של ישראל רחמנין וביישנין אף חלבן מגדל טבע כיוצא בהן".

מדוע הם לא כתבו משום שהתינוק יושפע מהיות רוצחי נפשות, עובדי אלילים ומגלי עריות?

כי כל אלו תוצאה של המידות. לכן מסכת אבות נקראת כך, כי המידות הן האבות של המעשים. אין אנו נדרשים לתקן את המעשים בלי לתקן את ה"שורש" – המידות.

גם אברהם אבינו העדיף להשיא את בנו לבת משפחת עובדי אלילים שיש בהם מידות טובות, ולא להשיאו לבתו של אליעזר הצדיק והחסיד (שנכנס חי לגן עדן!) מפני שלא היה להם "רקע משפחתי" של בעלי מידות טובות.

מחקר | טעמי המאכלים מורגשים בחלב האם

הרמ"א ביו"ד סימן פז מוסיף בשם הגהות אשר"י דאף שמבואר בסוגיא שלנו שמינקת נכרית יכולה להניק תינוק ישראל, אך מכל מקום לא תאכל באותה תקופה מאכלות אסורות מפני שזה יכול להזיק לתינוק.

מעניין הדבר **שמחקרים עדכניים** גילו שטעמי האוכל שאוכלת האם נמצאים בטעם החלב. לכן רופאים ממליצים **לגוון ולהעשיר** את מאכלי האם בתקופת ההנקה על מנת **"לפתוח" את התינוק לטעמים מגוונים** שיקלו עליו לאמץ מאכלים חדשים לאחר תקופת ההנקה.

"העדפות הטעם של התינוק מתחילות טרם לידתו. טעמים ותבלינים בשימוש קבוע בתפריט של האם כמו שום, אניס, קארי, וגיל ובגנה מועברים דרך השליה למי השפיר וחושפים את העובר לטעמים עוד בעודו ברחם. באופן דומה, **גם חלב האם משנה טעמו לפי תזונת האם ומשפיע על טעמו של החלב ממנו ניזון התינוק**. אם כך לא פלא שתינוקות יונקים מאמצים מזונות חדשים מהר יותר מאשר תינוקות שתזונתם מבוססת על תחליפי חלב-תרכובות מזון לתינוקות. נמצא גם שלרוב הם **יעדיפו את אותם טעמים אליהם נחשפו** במהלך ההיריון וההנקה".

לפי זה אנו מבינים מאד את ההקפדה שלא תאכל המניקה מאכלות אסורות, כדי שלא להטעים את התינוק מטעם מאכלים אסורים.

עיון | מדוע עונשי הגוף פוחתים והולכים מדור לדור

אנו מתקשים "לעכל" את ההלכה של "מורידין ואין מעלין" לגבי המינים והמומרים. ליבנו 'מתכוון' ברחמים על המסכנים המוטלים לתוך הבור עד מותם בייסורי רעב וצמא.

האם אנו רחמנים יותר מאבותינו? בוודאי שלא. אנו טיפשים יותר מאבותינו, ואיננו שמים על לב שבזה אנו מצילים את אותו חוטא מלהמשיך במעשיו המושחתים והמקולקלים. אותם המינים היו עלולים להשחית ולקלקל את כרם בית ישראל – מה נורא היה עונשם לנצח נצחים בהיותם בכלל הפושעים והמורדים. בי. החכמים ריחמו עליהם וביקשו ליטול מהם חיים זמניים חולפים בשביל למעט את חטאיהם הנצחיים.

אז מדוע קשה לנו "לעכל" את הדברים הללו?

אסביר לכם: יש להתבונן, איך עונשי הגוף הולכים ופוחתים מדור לדור, שהרי גם לאחר שגלתה סנהדרין עדיין היו עונשים מיתה ומלקות כפי הצורך, והרא"ש פסק על המגדף לחתוך רוב לשונו ועל אלמנה שזינתה עם עכו"ם לחתוך חוטמה לשחת פניה, ור"י בן הרא"ש הורה לחתוך שתי ידי למכה לדיין והרגו.

אמנם לאחר תקופת הראשונים כבר לא השתמשו כל כך בעונשי גוף, אחר שראו **שמביא לידי מרידה**, כמו שכתב בשו"ת מהר"ם לובלין מה שאירע בימי חורפו אצל הגאון מהר"ר שכנא שהתיר לנקר שני עיניו של איש רע מעללים, ואחר שעשו לו כל אלה המיד דתו ונשא עכו"ם אחת, והיה הוא ובניו מרעים כל ימיהם לישראל.

אח"כ הפסיקו מלנדוד את החוטאים, ועדיין היו מלקים ומעמידים אל עמוד הקלון בחצר ביהכנ"ס, ואח"כ נפסק גם זה, ועדיין היו מכים תינוקות של בית רבן הכאות נמרצות... עד שראו שהדורות פוחתים וגם הקטנים יכולים לבוא לידי מרדות ופסקו גם מכך...

אפילו תעניות שהזכירו הפוסקים להתענות על החטאים, הסכימו כל חכמי ישראל בלא יוצא מן הכלל שבדורנו לא יעשו כן, כי ירדה חולשה לעולם, ואין הכוונה לחולשת הגוף שאיננו חלשים ממאה שנים לפנינו, אלא לחולשת הנפש שאינה יכולה לסבול השעבוד וההכרח, וכמו שכתבו רבותינו בכמה וכמה מקומות שכלל שהדורות מתמעטים והולכים כך יותר אי אפשר להשפיע בתקיפות ובמקל חובלים. אלא בנעימות ובפיתוי.

וכפי שאומר הנביא שלאחר שהקב"ה יבקש לקרב את ישראל ע"י עונשים חמורים, הוא יעבור ללכת בדרך של "הנה אנכי מפתיה... ודיברתי על ליבה". כמו שכתב המלבי"ם (וכע"ז בכל המפרשים): מדמה אותה כמשל הזונה **שראה בעלה**

סיפור | הצד הטוב שיש במומר "להכעיס"

באחד ממכתבי זקני רבי אריה לוי זצ"ל הוא רשם כך "... פעם אחת שמעתי מהרב קלעמיס זצ"ל [רבה של מוסקבה, ולימים מרבני ארץ ישראל] כי אחד ממשכילי הזמן במוסקבה התרעם מאד על אנשי דור המדבר על התאוננותם על ה' תמיד אחרי שראו כל כך הרבה חסדי ה', והשיב לו כי **זה מדרגה גבוהה שהאמינו בה' באמונה לשמה שיש להם אב רחמן על מי להתאונן**, אוי לאלה שמכחשים באביהם..."

סיפר לי איש החינוך והחסד הרה"ג **רבי ישעי' הורביץ זצ"ל** (בעמח"ס ארחות רבינו בעל הקהלות יעקב), שבמסגרת עבודתו הקדושה בקירוב בחורים שנשרו ונפלטו לרחוב ה", דיבר פעם עם בחור אחד שמתוך צערו ותסכולו על חיי המרירים זרק את התפילין שלו לארץ ה"י כבעסו על ה'.

כאשר ראה זאת רבי ישעי' חיבק אותו ואמר לו "אני מקנא בך – איזו דרגה גבוהה של אמונה בחוש יש לך! אני, כאשר משהו מכעיס אותי, אני מתעצבן על אשתי... לא עולה על דעתי לכעוס על הקב"ה, כי אינני מרגיש בחוש שהכל ממנו... (וכלשונו השובבה: אני זורק כפכף על אשתי במקום לזרוק תפילין על הקב"ה...) ואילו אתה, כאשר אתה כועס אתה מתעצבן על הקב"ה... אתה מרגיש בחוש שהכל ממנו יתברך, עד שאתה משליך עליו את כל כעסך... ברכני נא!..."

השקפה | החלטת כנסת ישראל שלא להיפרד מן הרחוקים

כידוע מה שהשריש החזון איש שהרחוקים בימינו אין שייך בהם דינים של מורידין או אין מעלין חלילה וחס, כי כולם תינוקות שנשבו.

והנה, לכשנתבונן בזה יש כאן נס פלאי מנסתרות השגחתו יתברך, שכל חכמי ישראל מזן אל זן החליטו כולם כאחד, בלא שתיאמו ביניהם, שהרחוקים לא יצאו מכלל ישראל. אין אפילו חכם אחד מישראל שמוכן להחשיבם כמומרים שפרשו מעמינו.

אפילו הקנאים ביותר – ואולי: במיוחד הקנאים ביותר – מוכיחים במעשיהם עד כמה הם מחשיבים את כל אחינו כבשר מבשרם. הרי מול הנכרים והמשומדים הם לא היו מפגינים על חילולי השבת וכדומה. אדרבה, "לא נתתו ה' אלקינו לגוי הארצות" ו"גוי ששבת חייב מיתה", ומה אכפת לנו מפושעי ישראל שאין להם חלק ונחלה עמנו. אבל הקב"ה ברחמיו העצומים לבל ידח ממנו דנה, נתן בלב כל חכמי ישראל לפסוק שהם אחינו בשרינו, מחללים שבת להצלתם ומקרבים אותם באהבה.

פיתוי ודיבור על ליבה של כנסת ישראל.

לכן קשה לנו כל כך לקבל את כפיה וענישה ו"התערבות" של בית דין בחיינו הפרטיים. כי אנו כ"עגל לא לומד" שלא יודע לקבל עול ושיעבוד. רק קירוב וחיבה ואהבה. לא בחיל ולא בכוח, כי אם ברוחי אמר ה' צבקות.

שכל התחבולות שעשה להפרידה מן הזונים אין מועילים, יפתה אותה להוציא אותה מן היישוב ששם נמצאו הזונים אחריה אל המדבר ששם לא תמצא איש לזנות עמו ותתיחד עם בעלה לבד, ושם אדבר אל לבה להשיבה לאהבתי..."

הקב"ה אומר: זה 'לא הלך' בכוח, אני אשתמש בדרך של

